

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ NHÀ NƯỚC VÀ ĐẠO ĐỨC CÁN BỘ, CÔNG CHỨC VỚI VIỆC TIẾP TỤC ĐỔI MỚI PHƯƠNG THỨC LÃNH ĐẠO CỦA ĐẢNG, XÂY DỰNG TỔ CHỨC BỘ MÁY CỦA HỆ THỐNG CHÍNH TRỊ TINH GỌN, HOẠT ĐỘNG HIỆU LỰC, HIỆU QUẢ

HO CHI MINH THOUGH ABOUT THE STATE AND ETHICS OF GOVERNMENT
OFFICER IN CONTINUOUSLY INOVATE LEADERSHIP METHOD OF THE
COMMUNIST PARTY, STRUCTURE POLITICAL SYSTEM FOR EFFICIENT AND
EFFECTIVE OPERATION

NGUYỄN XUÂN TẾ^(*)

TÓM TẮT: Bài viết nghiên cứu hệ thống tư tưởng Hồ Chí Minh về Nhà nước của dân, do dân, vì dân và đạo đức cần kiệm liêm chính, chí công vô tư. Đây là vấn đề có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong việc tiếp tục đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng, xây dựng tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả.

Từ khóa: Nhà nước của dân, do dân vì dân; đạo đức cần kiệm liêm chính, chí công vô tư; đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng; xây dựng tổ chức bộ máy hệ thống chính trị.

ABSTRACT: The paper examines Ho Chi Minh ideology and the state of the people, by the people, for the people and the ethics of integrity and impartiality. This is a particular significant matter in continuing the renewal of the Party's leadership method, structuring the organizational structure of the political system in a streamlined, effective and efficient manner.

Key words: The state of the people, by the people, for the people; ethics of integrity and impartiality, renew the Party's leadership method, political system, structure political system.

1. TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VÀ NHÀ NƯỚC CỦA DÂN, DO DÂN, VÌ DÂN

Trước hết, Hồ Chí Minh luôn luôn khẳng định Nhà nước của ta là Nhà nước của dân. Ngay khi vừa giành được Chính quyền (08-1945), nhạy bén trước tình hình quốc tế và trước đòi hỏi cấp bách của đất

nước, Người đã cùng toàn thể đồng bào lập tức bắt tay vào một công việc trọng đại là thiết lập một Nhà nước của dân tộc Việt Nam, một Nhà nước đã được định rõ trong Hiến pháp đầu tiên của nước ta: “*Tất cả quyền bính trong nước là của toàn thể nhân dân Việt Nam không phân biệt nòi giống, gái trai, giàu nghèo, giai cấp, tôn giáo*”.

^(*) PGS.TS. Tổng Biên tập Tạp chí Khoa học, Email: nguyentuante@yahoo.com

Nội dung cơ bản của tư tưởng Hồ Chí Minh về Nhà nước của dân là thực hiện quyền làm chủ về chính trị của nhân dân.

Một ngày sau khi đọc Tuyên ngôn độc lập (02-09-1945), Chủ tịch Hồ Chí Minh đã họp Chính phủ (03-09-1945) nêu rõ *“Những nhiệm vụ cấp bách của Nhà nước Việt Nam dân chủ cộng hòa”* gồm có 6 điểm trong đó có việc *“đề nghị Chính phủ tổ chức càng sớm càng hay cuộc Tổng tuyển cử với chế độ phổ thông đầu phiếu”*. Trong bài viết về ý nghĩa của Tổng tuyển cử, Người nhấn mạnh: Tổng tuyển cử là một dịp cho toàn thể quốc dân tự do lựa chọn những người có tài, có đức để gánh vác công việc nước nhà.

Trong cuộc Tổng tuyển cử, hễ là những người muốn lo việc nước thì đều có quyền ra ứng cử, hễ là công dân thì đều có quyền đi bầu cử,... Do Tổng tuyển cử mà toàn dân bầu ra Quốc hội, Quốc hội sẽ cử ra Chính phủ. Chính phủ đó thật là Chính phủ của toàn dân [3, tr.133].

Trong Ngày Tổng tuyển cử 06-01-1946, toàn dân đã đi bầu, mọi người tự do ứng cử và lựa chọn đại biểu của mình. Với một đất nước còn ngổn ngang khó khăn và nền độc lập mới giành được 4 tháng đang ở trong tình hình *“ngàn cân treo sợi tóc”*, một Quốc hội, một Chính phủ qua Tổng tuyển cử hợp pháp ra đời. Đây là một Nhà nước có đầy đủ tư cách gánh vác trách nhiệm lớn lao trước dân tộc, đất nước và bang giao với thế giới.

Trải qua hơn 70 năm, từ Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa đến Nhà nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam, Tổng tuyển cử của toàn dân để bầu ra cơ quan quyền lực của toàn thể nhân dân đã

trở thành định chế, nguyên tắc xây dựng Nhà nước ta.

Hồ Chí Minh chỉ rõ, Nhà nước ta là Nhà nước do dân lập nên dưới sự lãnh đạo của Đảng. Người nói rằng, từ *“Quốc hội là cơ quan quyền lực cao nhất của Nhà nước”* đến *“Hội đồng nhân dân là cơ quan quyền lực ở địa phương”* và *“Chính quyền từ xã đến Chính phủ trung ương đều do dân cử ra”*. Người còn nói, *“đã là Nhà nước của dân, thì dân phải có quyền và có trách nhiệm kiểm soát Nhà nước”*. Chủ tịch Hồ Chí Minh từng nhắc nhở: *“Chính phủ ta là Chính phủ của nhân dân, chỉ có một mục đích là ra sức phụng sự lợi ích của nhân dân. Chính phủ rất mong đồng bào giúp đỡ, đôn đốc, kiểm soát và phê bình để làm trọn nhiệm vụ của mình là người đầy tớ trung thành tận tụy của nhân dân”* [4, tr.361-362].

Muốn để dân kiểm soát, Nhà nước phải có cách tổ chức thuận tiện, tránh cửa quyền, hách dịch, thực hiện quyền khiếu tố của nhân dân. Phải có một tổ chức gồm những đại biểu thay mặt nhân dân kiểm soát các hoạt động của Nhà nước: *“... các cơ quan thanh tra Nhà nước chẳng những kiểm tra chống lãng phí, tham ô, mà còn phải chống bệnh quan liêu, mệnh lệnh để giúp các cơ quan Nhà nước cải tiến công tác, giữ gìn kỷ luật, thực hành dân chủ, góp phần củng cố bộ máy Nhà nước...”* [6, tr.81].

Mặt khác, dân bầu ra các đại biểu đồng thời dân có quyền kiểm soát, giám sát và bãi miễn các đại biểu đó. Ngay sau khi chính quyền nhân dân vừa thành lập (1945) Chủ tịch Hồ Chí Minh đã kêu gọi nhân dân tham gia giám sát công việc của Chính

phủ. Người viết: *“Từ ngày thành lập Chính phủ, trong nhân viên còn có nhiều khiếm khuyết. Có người làm quan cách mạng chợ đen, chợ đỏ, mưu vinh thân phì gia... Xin đồng bào hãy phê bình, giám sát công việc của Chính phủ”* [5, tr.591].

Người ân cần căn dặn, để Nhà nước thật sự là của dân, xứng đáng là đại biểu của dân thì Nhà nước phải thường xuyên thực hiện phê bình và tự phê bình, lấy ý kiến của dân tín nhiệm hay không, khen chê rõ ràng để làm trong sạch bộ máy.

Công cuộc xây dựng đất nước là trách nhiệm của dân. Nhà nước muốn điều hành quản lý xã hội có hiệu lực, nhất định phải dựa vào dân. Trong kháng chiến chống đế quốc xâm lược, thấm nhuần lời dạy của Bác Hồ, Chính phủ và nhân dân hòa vào nhau làm một theo phương châm *“cùng ăn, cùng ở, cùng làm việc”*. Nhờ vậy mà mọi công việc của kháng chiến dù khó khăn, gian khổ đến mấy vẫn hoàn thành, đưa kháng chiến đến thắng lợi. Trong công cuộc xây dựng đất nước, nhất là công cuộc đổi mới ngày nay, theo lời dạy của Người, mọi công việc lớn nhỏ, kể cả công việc xây dựng chính quyền, xây dựng tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị, đều phải dựa vào dân: *“Dễ mười lần không dân cũng chịu, khó trăm lần dân liệu cũng xong”*. Khẩu hiệu *“dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra”* không phải chỉ là đối với công việc xã hội, mà trước hết là đối với việc xây dựng chính quyền, tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị. Có như vậy mới thực hiện triệt để quyền làm chủ về chính trị của nhân dân.

Đương nhiên, một Nhà nước của dân, do dân xây dựng nên, xét đến cùng phải là

một Nhà nước vì dân – một Nhà nước tồn tại và hoạt động vì lợi ích của toàn thể nhân dân, không vì một nhóm hay một tập đoàn nào, và cũng không có lợi ích nào khác. Đó là bản chất của Nhà nước ta. Người đòi hỏi mọi việc làm của Nhà nước phải thể hiện rõ bản chất đó. Trong thư *“Gửi Ủy ban nhân dân các kỳ bộ, tỉnh, huyện, làng”* (10-1945), Hồ Chí Minh viết:

*“Việc gì lợi cho dân, ta phải hết sức làm.
Việc gì hại cho dân, ta phải hết sức tránh”*
[3, tr.56-57].

Hồ Chí Minh yêu cầu mọi chủ trương, chính sách, mọi quy định của Nhà nước từ Trung ương đến địa phương, đều phải xuất phát từ lợi ích của dân. Mọi cán bộ Nhà nước đều vì dân, hết lòng hết sức phục vụ nhân dân, thực hiện cần, kiệm, liêm, chính, chí công, vô tư. Đối với Đảng và Chính phủ, Hồ Chí Minh không chỉ yêu cầu thực hiện các quyền được đề ra trong Hiến pháp mà còn cao hơn nữa, Người nói: *“Nếu dân đói, Đảng và Chính phủ có lỗi; nếu dân rét là Đảng và Chính phủ có lỗi; nếu dân dốt là Đảng và Chính phủ có lỗi”* [4, tr.572].

2. ĐẠO ĐỨC CẦN KIỆM LIÊM CHÍNH, CHÍ CÔNG VÔ TƯ

Hồ Chí Minh luôn xác định đạo đức, phẩm chất là gốc, là nền tảng. Đạo đức giúp cho con người luôn giữ được nhân cách, bản lĩnh làm người trong mọi hoàn cảnh, không dễ bị thay đổi trước những xoay vần, biến thiên của thời cuộc: giàu sang không thể quyến rũ, nghèo khó không thể chuyển lay, uy vũ không thể khuất phục [4, tr.50].

Trong tác phẩm Đường cách mệnh, Hồ Chí Minh đã nêu 23 điểm thuộc *“tư cách một người cách mệnh”*, trong đó chủ yếu là

các tiêu chuẩn về đạo đức, thể hiện chủ yếu trong ba mối quan hệ: với mình, với người và với việc. Người viết: *“Làm cách mạng để cải tạo xã hội cũ thành xã hội mới là một sự nghiệp rất vẻ vang, nhưng nó cũng là một nhiệm vụ rất nặng nề, một cuộc đấu tranh rất phức tạp, lâu dài, gian khổ. Sức có mạnh mới gánh được nặng và đi được xa. Người cách mạng phải có đạo đức cách mạng làm nền tảng, mới hoàn thành được nhiệm vụ cách mạng vẻ vang”* [7, tr.601]. Người viết tiếp: *“Có đạo đức cách mạng thì khi gặp khó khăn, gian khổ, thất bại, cũng không sợ sệt, rụt rè, lùi bước”* [7, tr.602]; *“Khi gặp thuận lợi và thành công cũng vẫn giữ vững tinh thần gian khổ, chất phác, khiêm tốn”*; *“lo trước thiên hạ, vui sau thiên hạ”*; lo hoàn thành nhiệm vụ cho tốt chứ không kèn cựa về mặt hưởng thụ; không công thần, không quan liêu, không kiêu ngạo, không hủ hóa.

Đối với Đảng, tổ chức tiền phong chiến đấu của giai cấp công nhân, nhân dân lao động và của cả dân tộc Việt Nam, Hồ Chí Minh yêu cầu phải xây dựng Đảng ta thật trong sạch, Đảng phải *“là đạo đức, là văn minh”*. Người thường nhắc lại ý của V.I.Lê-nin: Đảng Cộng sản phải tiêu biểu cho trí tuệ, danh dự, lương tâm của dân tộc và thời đại. Đặc biệt, khi Đảng đã trở thành Đảng cầm quyền, trong bản *Di chúc* bất hủ, Hồ Chí Minh ân cần căn dặn: *“Đảng ta là một Đảng cầm quyền. Mỗi đảng viên và cán bộ phải thật sự thấm nhuần đạo đức cách mạng, thật sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư”* [8, tr.622].

Cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư là nền tảng của đời sống mới, là phẩm chất trung tâm của đạo đức cách mạng trong tư

tưởng đạo đức của Hồ Chí Minh [1, tr.75]. Theo Hồ Chí Minh, cần, kiệm, liêm, chính là bốn đức tính của con người, như trời có bốn mùa, đất có bốn phương. Chí công vô tư là đặt lợi ích của Tổ quốc, của nhân dân lên trên hết, trước hết. Phải trọng lợi ích của cách mạng hơn tính mệnh của mình. Phải hy sinh lợi ích của mình cho Đảng; việc của cá nhân và lợi ích của cá nhân để lại sau. Theo Người, chí công vô tư là đạo đức cao nhất.

Muốn chí công vô tư thì phải chiến thắng được chủ nghĩa cá nhân. Bởi vậy, Hồ Chí Minh coi đây là chuẩn mực của người lãnh đạo, người *“giữ cán cân công lý”*. Không được vì lòng riêng mà chà đạp lên pháp luật.

Cần, kiệm, liêm, chính có quan hệ chặt chẽ với nhau và với chí công vô tư. Cần, kiệm, liêm, chính sẽ dẫn đến chí công vô tư. Ngược lại, đã chí công vô tư, một lòng vì nước, vì dân, vì Đảng thì nhất định sẽ thực hiện được cần, kiệm, liêm, chính.

Hồ Chí Minh là tấm gương ngời sáng về thực hành cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư. Ở Hồ Chí Minh những phẩm chất cao quý này đã trở thành nếp sống, sinh hoạt, thành giá trị văn hóa, triết lý nhân sinh, biểu trưng của cách sống văn minh, hiện đại, trở thành giá trị tinh thần nhân văn cao cả trong thế giới còn biết bao khó khăn, vật lộn để sinh tồn và phát triển.

Thấm nhuần tư tưởng Hồ Chí Minh về Nhà nước của dân, do dân, vì dân, đạo đức cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư của Người là một nhiệm vụ quan trọng và hết sức cấp bách. Đại hội đại biểu toàn quốc của Đảng lần thứ XII (tháng 01-2016) đã nhấn mạnh chủ trương: *“Tiếp tục đổi mới*

phương thức lãnh đạo trong hệ thống tổ chức của Đảng; đổi mới phương pháp, phong cách, lề lối làm việc của các cơ quan lãnh đạo của Đảng từ Trung ương tới cơ sở, xây dựng phong cách làm việc khoa học, tập thể, dân chủ, gần dân, trọng dân, vì dân, bám sát thực tiễn, nói đi đôi với

làm” [2, tr.216]. Đây chính là điều cốt tử để thực hiện thắng lợi nhiệm vụ tiếp tục đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng, xây dựng tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Tuyên giáo Trung ương (2016), *Những nội dung cơ bản của tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội Đại biểu Toàn quốc lần thứ XII*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
3. Hồ Chí Minh (1995), *Toàn tập*, tập 4, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
4. Hồ Chí Minh (1995), *Toàn tập*, tập 7, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
5. Hồ Chí Minh (1995), *Toàn tập*, tập 9, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
6. Hồ Chí Minh (1995), *Toàn tập*, tập 10, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
7. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 11, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
8. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 15, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

Ngày nhận bài: 07/8/2017. Ngày biên tập xong: 15/8/2017. Duyệt đăng: 20/8/2017